

Общата селскостопанска политика и нейното функциониране

Проект QUALFARM

Съюз за възстановяване и развитие
Хасково 2022 г.

Правна дефиниция на ОСП

- * **Общата селскостопанска политика /ОСП/ на ЕС е набор от закони, приети от ЕС за осигуряване на обща, единна политика в областта на селското стопанство. Произходът му се намира в член 38, параграф 4 от Договора за функционирането на Европейския съюз:
" Съюзът определя и прилага обща политика в областта на селското стопанство и рибарството. Вътрешният пазар се простира върху селското стопанство, рибарството и търговията със селскостопански продукти. "**

Какво представлява ОСП?

Общата селскостопанска политика (ОСП) е създадена през 1962 г. от шестте страни основатели на Европейските общности и е **най-дълго обслужващата политика на ЕС.**

Целта ѝ е да:

- * предоставя достъпни, безопасни и висококачествени храни за гражданите на ЕС;
- * гарантира справедлив жизнен стандарт за земеделските стопани;
- * запазва природните ресурси и зачитат околната среда.

Какво представлява ОСП?

Това е динамична политика, която чрез последователни реформи се адаптира към **новите предизвикателства**, пред които е изправено европейското селско стопанство. ЕС създаде и приложи ОСП, за да отговори на предизвикателства като:

- * осигуряване на продоволствена сигурност за всички европейски граждани;
- * справяне с колебанията на пазара в световен мащаб и нестабилността на цените;
- * поддържане на процъфтяващите селски райони в целия ЕС;
- * използване на природните ресурси по по-устойчив начин;
- * допринасяне за смекчаването на изменението на климата.

Какво представлява ОСП?

ОСП е разделена на два стълба и има три **основни области на действие**:

- * пряка подкрепа (първи стълб)
- * пазарни мерки (първи стълб)
- * развитие на селските райони (втори стълб)

Ежедневното управление на ОСП е отговорност на страните-членки, винаги в тясно сътрудничество с Европейската комисия, а Сметната палата на ЕС като пазител на финансите на ЕС.

Как функционира ОСП?

Директно подпомагане (първи стълб)

Прякото подпомагане се състои в плащания, отпускани директно на земеделските стопани, като им се предоставя **предпазна мрежа**.

ОСП гарантира на гражданите на ЕС зависимо и изобилно предлагане на висококачествена храна, както и здравословна среда и изключителни пейзажи. Пряката подкрепа гарантира, че:

- * земеделските стопани получават подпомагане на доходите в замяна на това, че се грижат за земеделската си земя и отговарят на стандартите за безопасност на храните, околната среда и хуманното отношение към животните;

Как функционира ОСП?

- * **Държавите — членки на ЕС, поддържат селскостопански дейности, адаптирани към тяхното климатична или географска ситуация;**
- * **производителите отговарят на пазарните сигнали, така че да произвеждат стоките, изисквани от потребителите, което им позволява да увеличат максимално печалбите си;**
- * **земеделски стопани, които не спазват определени изисквания в областта на общественото здраве, здравето на животните и растенията, околната среда и хуманното отношение към животните, могат да получават по-малко или никакво подпомагане (кръстосано спазване).**

Първият стълб на ОСП: I — Обща организация на пазарите (ООП) на селскостопански продукти

Много настоящи и бъдещи предизвикателства, включително световната конкуренция, икономическите и финансовите кризи, изменението на климата и нестабилните разходи за вложените материали като гориво и тор засягат хранително-вкусовата промишленост.

За да се противодейства на високата нестабилност на цените на селскостопанските пазари в ЕС, в рамките на ОСП беше създаден набор от правила.

Първият стълб на ОСП: I — Обща организация на пазарите (ООП) на селскостопански продукти

Последователните реформи доведоха до сливането през 2007 г. на 21 ООП в единна ООП, отнасяща се до всички селскостопански продукти.

Едновременно с това преразглеждането на общата селскостопанска политика (ОСП) постепенно ориентира в още по-голяма степен тази политика към пазарите и намали обхвата на инструментите за намеса.

Последните понастоящем се считат за „защитни мрежи“, които следва да се използват единствено в случай на криза.

Правно основание на Общата организация на пазарите

- * Членове 38—44 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), [Регламент \(ЕС\) № 1308/2013](#) на Европейския парламент и на Съвета, [Регламент \(ЕС\) № 1370/2013](#) на Съвета и [Директива \(ЕС\) 2019/633](#) на Европейския парламент и на Съвета.
- * Въведение: от 21 ООП към единна ООП
- * ООП представляват съществен елемент от ОСП от създаването ѝ: всъщност в техните рамки бяха въведени режими за подкрепа на пазарите, различни за различните селскостопански сектори.

Правно основание на Общата организация на пазарите

Регламентът за **общата организация** на пазара (ООП) включва:

- * въз основа на правилата за общия пазар на стоки и услуги, създаване на специфични инструменти на политиката, които спомагат за подобряване на функционирането на селскостопанските пазари;
- * определяне на параметрите за намеса на селскостопанските пазари и предоставяне на специфична за сектора подкрепа;
- * включително правила за търговията със селскостопански продукти и функционирането на организации на производители и междубраншови въпроси, свързани с международните правила за търговия и конкуренция.

Новата ООП след 2013 г.

Правилата за ООП са изключително сложни: основният регламент включва 232 члена, като те се допълват от многобройните правила, съдържащи се в делегирани актове и актове за изпълнение.

ООП включва:

- * вътрешен аспект (интервенции на пазара;
- * правила относно пускането на пазара и организациите на производители) и
- * външен аспект относно търговския обмен с трети държави (лицензии за внос и износ, вносни мита, управление на тарифните квоти, възстановявания при износ и т.н.).

ООП се отнася също така до правилата за конкуренция, приложими по отношение на предприятията и в областта на държавните помощи.

Новата ООП след 2013 г.

Тя включва също:

- * общи разпоредби за извънредните мерки (по-конкретно предотвратяване на смущения на пазара, причинени от нестабилност на цените или други събития;
- * подкрепа в случай на болести по животните и загуба на доверие от страна на потребителите поради съществуването на рискове за здравето на хората, животните или растенията и
- * мерки относно съгласуваните практики при периоди на тежък дисбаланс на пазарите), и за новия резерв в случай на кризи в селскостопанския сектор.

Новата ООП след 2013 г.

Този резерв представлява нов инструмент, чиято цел е да подкрепя сектора в случай на кризи, засягащи производството и/или разпространението. Той се съставя всяка година, като се прилага намаляване на преките плащания в рамките на механизъм за финансова дисциплина ([Регламент \(ЕС\) № 1306/2013](#)).

Финансовата дисциплина се отнася единствено до преките плащания, надхвърлящи 2000 евро. Ако дадена година средствата от резервния фонд не са били използвани, те се изплащат на земеделските производители.

През периода 2014—2020 г. резервът се състои от седем годишни транша на стойност 400 милиона евро за всеки транш (или общият размер е 2,8 милиарда евро). Кризисният резерв може да се използва за финансиране на извънредни мерки срещу смущения на пазарите.

Новата ООП след 2013 г.

Освен това бяха продължени програмите в подкрепа на консумирането на плодове и мляко в училищата, а годишният бюджет, отпуснат на програмата в подкрепа на консумацията на плодове и мляко в училище, се увеличава от 90 на 150 милиона евро. [Регламент \(ЕС\) № 2016/791](#) подобри действието на тези програми.

Новият регламент запазва възстановяванията при износ в трети държави, макар и единствено за определени продукти и в случай че условията на вътрешния пазар отговарят на условията за прилагане на извънредните мерки.

Новата ООП след 2013 г.

Освен това бяха продължени програмите в подкрепа на консумирането на плодове и мляко в училищата, а годишният бюджет, отпуснат на програмата в подкрепа на консумацията на плодове и мляко в училище, се увеличава от 90 на 150 милиона евро. [Регламент \(ЕС\) № 2016/791](#) подобри действието на тези програми.

Новият регламент запазва възстановяванията при износ в трети държави, макар и единствено за определени продукти и в случай че условията на вътрешния пазар отговарят на условията за прилагане на извънредните мерки.

ООП се финансира от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2019 г. всички мерки, свързани с интервенции на пазара, възлязоха на около 3,4 млрд. евро, или 5,5 % от общите разходи по ЕФГЗ.

Новата ООП след 2013 г.

В България ООП се прилага съгласно ЗАКОНА за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз.

Чл. 1. на този закон гласи: «С този закон се уреждат:

1. (изм. – ДВ, бр. 99 от 2013 г.) редът за прилагане на пазарните мерки, включени в Общата организация на пазарите (ООП) на земеделски продукти на Европейския съюз;
2. мерките за държавно подпомагане, които са част от Общата селскостопанска политика (ОСП) на Европейския съюз;
3. функциите на органите и организациите, които са компетентни да прилагат мерките по т. 1 и 2, доколкото не са определени в правото на Европейския съюз.

Развитие на селските райони (втори стълб)

Селските райони съставляват половината от територията на Европа и са обитавани от около 20 % от населението на ЕС. Повечето от тези области също са сред **най-слабо облагодетелстваните региони** в ЕС, като БВП на глава от населението е значително под средното за Европа.

Развитието на селските райони е „вторият стълб“ на общата селскостопанска политика (ОСП), която подсилва „първия стълб“ на подпомагането на доходите и пазарните мерки чрез укрепване на социалната, екологичната и икономическата устойчивост на селските райони.

ОСП допринася за устойчивото развитие на селските райони чрез три дългосрочни цели:

- * Укрепване на конкурентоспособността на земеделието и горското стопанство,
- * осигуряване на устойчивото управление на природните ресурси и на дейности, свързани с климата;
- * постигане на балансирано териториално развитие на икономиките и общностите в селските райони, включително създаването и поддържането на заетост.

Принос на ОСП за развитието на селските райони

Приносът на ОСП към целите на ЕС за развитие на селските райони се подкрепя от Европейския земеделски фонд за развитие (ЕЗФРСР).

Бюджетът на ЕЗФРСР за периода 2021—2027 г. възлиза на 95,5 милиарда евро, които включват инжекция от 8,1 милиарда евро от инструмента на ЕС за възстановяване [next generation EU](#), за да се помогне за справяне с предизвикателствата на пандемията от COVID-19.

Принос на ОСП за развитието на селските райони

Правилата за разходите за развитие на селските райони през периода 2021—2022 г. са определени в [преходния регламент](#) за ОСП, приет на 23 декември 2020 г.

Регламентът до голяма степен разширява съществуващите правила (първоначално въведени за периода 2014—2020 г.) с някои допълнителни елементи, за да се осигури гладък преход към [бъдещото законодателство в областта](#), което да влезе в сила през 2023 г.

Принос на ОСП за развитието на селските райони

Мерките на ЕС за развитие на селските райони допринасят за:

- * модернизирание на стопанствата, насърчаване на усвояването на технологии и иновации;
- * стимулиране на селските райони, например чрез инвестиции в свързаност и основни услуги;
- * повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор;
- * опазване на околната среда и смекчаване на изменението на климата;
- * подобряване на жизнеността на селските общности;
- * осигуряване на приемственост между поколенията в земеделието.

Принос на ОСП за развитието на селските райони

- * Вторият стълб на ОСП се съфинансира от страните-членки;
- * Страните членки също така подпомагат земеделските стопани с допълнителни мерки, финансирани от националния им бюджет, като например по-специално социално осигуряване за земеделските стопани.
- * Политиката за развитие на селските райони е много важен инструмент за подпомагане **на устойчивото развитие на селските райони и селското стопанство на ЕС**, включително биологичното земеделие. Мерките на ЕС улесняват модернизирването на стопанствата, като същевременно насърчават диверсификацията на дейностите в селските райони.

Принос на ОСП за развитието на селските райони

Политиката на сближаване на ЕС допълва политиката на развитие на селските райони в много отношения, особено в подкрепата си за балансирано териториално развитие. Тя включва:

- * европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР)
- * европейския социален фонд (ЕСФ)
- * ЕФРР и ЕСФ работят ръка за ръка с Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), за да се гарантира постигането на общи цели.

Съветът по земеделие и рибарство и ОСП

- * Съветът по **земеделие и рибарство** приема законодателство, често съвместно с Европейския парламент, в редица области, свързани с производството на храни и развитие на селските райони.
- * Ролята на Съвета е да гарантира, че мненията на държавите членки се вземат предвид и че те участват във всеки етап от изпълнението на ОСП, особено с оглед на използването на делегирани актове.
- * Делегираните актове позволяват на Комисията да измени или допълни основния акт например за актуализиране на техническите изисквания в законодателството.

Земеделие и развитие на селските райони

- * Работата на Съвета по всички въпроси, свързани с ОСП, се изготвя от **специалния комитет по земеделие (СКА)**. Този подготвителен орган е създаден с решение на представителите на правителствата на държавите-членки на 12 май 1960 г.
- * **Европейско партньорство за иновации (ЕПИ)**
- * Предоставя актуална информация за иновациите в областта на селското стопанство в ЕС.
- * **Европейска мрежа за развитие на селските райони**
- * ЕМРСР допринася за ефективното изпълнение на програмите за развитие на селските райони в ЕС чрез създаване и обмен на информация между селските райони в Европа.

Земеделие и развитие на селските райони

- * Селскостопански пазари

- * Поради по-голямата пазарна ориентация на селското стопанство в ЕС и с цел подобряване на пазарната прозрачност Комисията публикува поредица от информационни табла за сектора, показващи данни за пазара, производството и тенденциите при цените.

- * Схеми на ЕС за качество на селскостопанските продукти

- * Чрез схемите за качество на ЕС се определя кои продукти и храни са произведени по строги спецификации съгласно европейското право.

Какво прави Комисията?

Комисията има следните цели:

- * подпомагане на земеделските стопани да произвеждат достатъчни количества безопасни храни в съответствие с правилата на ЕС за устойчивост, околна среда, хуманно отношение към животните, проследимост и т.н.;
- * осигуряване на помощни системи на земеделските стопанства за подпомагане на стабилизирането на доходите им при недостатъчно предвидими условия на производство;
- * улесняване на инвестициите в устойчив, модерен земеделски сектор ;
- * поддържане на жизнеспособни селски общности с диверсифицирана икономика;
- * създаване и поддържане на работни места по цялата хранителна верига.

Произход и проследимост

Контрол и проследяване на селскостопански продукти, изнасяни и продавани на пазара в ЕС.

Интегрирана компютризирана ветеринарна система (TRACES)

TRACES е онлайн инструмент за управление, който служи за проследяване и управление на селскостопански хранителни продукти, изнасяни и продавани на пазара в ЕС. Той дава възможност на националните органи и търговските партньори да ускорят административните процедури и улеснява обмена на информация и проследяването на движението на пратките.

Сертифициране

Сертификати за качество за селскостопански и други хранителни продукти, регистри, защита и контрол.

Знаци за качество

- * Обзор на схемите, знаците и регистрите за качество за селскостопанските продукти в ЕС, като географски указания и защитени наименования за произход.

Сертифициране на биопродукти

- * Сертифициране на ЕС за производители на биологични продукти, преработватели, търговци, селскостопански продукти, вина.

Сертифициране

Етикетиране и стандарти

Съставки

- * Правила за етикетиране за съдържание, състав, здравни и хранителни претенции за хранителни продукти.

Добавки, средства за подобряване

- * Правила на ЕС за употребата и етикетирането на хранителни добавки, хранителни ензими и хранителни овкусители.

Хранителни и здравни изисквания

- * Правила и регистри на ЕС относно изискванията за хранителни продукти.

Нови хранителни продукти

- * Правила на ЕС, разрешения и каталог на нови хранителни продукти.

Здраве и безопасност

Употреба на пестициди и хербициди

- * Устойчива употреба на пестициди и разрешаване на активни вещества.

Замърсители

- * Правила на ЕС, вземане на проби и анализ, каталог на замърсителите, референтни лаборатории на ЕС.

Антибиотична резистентност

- * Превантивни действия на равнище ЕС и на световно равнище, правила, проекти и проучвания.

Хранителни заболявания

- * Правила и политика за мониторинг и контрол на инфекциите по животните, подкрепа за националните програми за контрол.

Генетично модифицирани организми (ГМО)

- * Правила, проследимост, регистрация, разрешение за отглеждане, храни и фуражи.

Финансиране

ОСП се финансира чрез два фонда в рамките на бюджета на ЕС:

- * Европейският фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) осигурява пряка помощ и финансиране на пазарни мерки;
- * Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) осигурява финансиране за развитие на селските райони.
- * Плащанията се управляват на национално равнище от всяка държава от ЕС. Информация за получателите на плащания по ОСП се публикува от всяка държава в съответствие с правилата на ЕС за прозрачност.

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.

Благодаря за вниманието!